

Maurits Madssön Rasch's

Optegnelser fra Nordlandene 1581-1639.

(Meddeelte af Sogneprest Job. Fritzner og ledsagede med Anmærkninger af H. J. Huitfeldt).

Nedenstaaende Optegnelser af Sogneprest Maurits Madssøn Rasch i Rødø, angaaende Nordlandene i det 16de og 17de Aarhundrede, ere af Sogneprest J. Fritzner i Vanse, tidligere i Vadsø, forefundne paa nogle Blade, indheftede bag i et næsten ødelagt Exemplar af Luthers Fortolkning over Genesis (Wittenberg 1544), og meddeelte Udgifveren, der her lader dem aftrykke, da de indeholde ikke uvigtige Bidrag til den Nordlandske personale og især geistlige Historie og kunne tjene som Supplement til Erlandsens Etterretninger om Geistligheden i Tromsø Stift. Til Oplysning om Originalmanuscriptet, hvis Orthographie her ikke er bibeholdt, hidsættes Meddelerens Ord herom til Udgifveren: „Foruden den efter Tidsordenen fortlebende Række af Optegnelser, som nedenfor med nogle faa Udeladelser meddeles, findes ogsaa paa tvende andre Steder blandt de ovennævnte Blade Samlinger af Optegnelser, Nedskriverens eget Levnetsløb angaaende, af hvilke den ene tillige indeholder en udførlig Fortegnelse over hans egne og hans Svogers, Jens Durups, Børn. Ved passende Leilighed ere nogle Steder af disse anførte i Anmærkninger. Af den sidste Samling seer man, at Nedskriveren, Maurits Madssøn Rasch, er født 15 74 i Onsale Sogn i Fjære Hereds Fogderi i nordre Halland, hvor hans Fader Mads Mortensson var Pastor, og at hans Morfader, Maurits Jenssen Rasch, efter hvem han maa have taget sit Familienavn, var Pastor over Tøle, Elsager og Lindome Kirker og Provst over søndre og nordre Halland.”

Anno 1581 kom jeg Mauritz Madsson Rasch første Gang til Varbjerg Skole, og var Anders Skolemester, som siden blev Capellan i Birkeris.¹

Anno 1585 kom jeg til Helsingörs Skole, og var Marcus Skolemester, hvilken kom sin Kaas strax om Høsten, og efter hannem samme Aar kom M. Søfren Torendal til Skolen.

Anno 1592 kom jeg til Kjøpenhafn at studere, og var Rector det Aar M. Hans Sazerides, og D. Anders Krage var Decanus.²

Anno 1594³ Nyaar var jeg i Stokholm og tjente Fru Ebbe.⁴

Eodem Anno blev Kong Johan begravet i Upsale Domkirke.

E. A. blev hans Son Sigismundus kronet til Konge over Sverige i Upsale Domkirke.⁵

E. A. kom jeg først til Norrige, til Opslog, og gik jeg der i Chor VI Uger og havde min Kost hos H. Peder Morsingh.⁶

E. A. kom jeg til Stavanger S. Michaelis Aften, og var jeg der til Fasten.

Anno 1595 kom jeg først til Bergen paa den anden Søndag i Fasten.

Eodem Anno kom jeg til Thrundhjem D. Qvasimodogeniti.

E. A. kom jeg til Bodø i Salten paa anden Pintsdag, og prædikede jeg min første Prædiken i Salten paa Bodo 3die Dag Pintsdag.

E. A. fik jeg Hr. Hans⁷ Tjeneste for Medtjener i Guds Ord i Hr. Jørgens⁸ Sted, og blev saa om Høsten forskreven til Thrundhjem at ordineres; men der jeg kom til Thrundhjem om Tisdagen for S. Andreæ Dag, da døde hæderlig og høj-lærde Mand M. Hans Monsson,⁹ som var der Bisp, paa 8. Andr. Dag, hvilken Dag faldt den 1 Søndag i Advent.

E. A. strax om Mandagen drog jeg paa Veien til Bergen og kom til Bergen Aften for Juleaften.

Anno 1596 blev jeg ordineret i Bergen Domkirke af hæ-

derlig og høilærd Mand, M. Anders Foss,¹⁰ som [da] var Bisp samme Tid og Sted, paa den første Søndag efter Helligtrekongers Dag.

Anno 1596 sagde jeg min første Messe paa Bodø paa anden Paaskedag.

Eodem Anno kom M. Isak¹¹ til Throndhjem og blev Biskop i M. Hans Monssøns Sted.

Anno 1597 Nyaarsdag var jeg paa Steien [dvs.: Stegen] hos Lagmanden Peder Hansson.¹²

Anno 1598 visiterede M. Isak i Nordland.

Eodem Anno brænde Throndhjem af i Hundedagene.¹³

E. A. fik jeg Promis paa Rørstad Residents.

E. A. for jeg paa Veien til Danmark noget for Juul.

E. A. kom Claus Urne¹⁴ til Salten, Senjen, Trumsen og Andenes, sit (?) Forleninger.

Anno 1599 om Kyndelmesse kom jeg hjem til mine Forældre og for siden til Kjøbenhavn og kom hjem til Rørstad igjen Pintsedag.

Eodem Anno var høibaaren Første Konning Christian den III i Norge paa Vaarø-Huus i Finmarken og i Bergen og andre Steder her i Landet.¹⁵

E. A. døde H. Michel paa Laskestad.¹⁶

Anno 1599 begyndtes en heftig Pestilentse i Bergen, hvilken stod mere end Aar og Dag, og blev den udspreedt omkring Stavanger, Throndhjem og Nordlanden ganske hefteligen, og begyndtes hun om Høsten ved Bartholomæi Tid, og endedes hun sidst hos Throndhjem Anno 1601 om Philippi Jacobi Tid.¹⁷

Anno 1600 var M. Isak i Nordlanden igjen at visitere.

Anno 1601 var et stort Frostaar over alt Nordland, saa at der blev intet Korn ufordærvet og ganske lidet, som Maden kom i.¹⁸

Eodem Anno var to Herremænd ved Navn Niels Krag og Oluf Pedersen udsendt af Kong. Majest, til Nordland at opskrive Mandtallet paa alle Finder over alt Nordland.¹⁹

E. A. var et forskrækkeligt Frostaar, saa at al Sæd og Frugt over ganske Nordlanden og Thrundhjelaaget bort frøs slet og aldeles, og Fiskeriet slog ogsaa feil.

E. A. døde Hr. Jens i Thrumsund²⁰ i Bergen i Kjøbstævn.

Anno 1601—1602 gik en heftig Pestilentse over ganske Danmark,²¹ og i dette samme Aar døde min salige Fader, H. Mads i Onsale, samt min kjære Moder, Johanne Mauritzdotter, og mine Systre Lisebet, Karine og Kistine, hvis Sjæle Gud bevare; nok hendøde mere end Halvparten [af] Folket i Sognen samme Aar. Og kom der en Prest efter min salige Fader ved Navn Hr. Aage.

Anno 1603 var jeg i Lofoden til Vaarfiske, og var Laugmanden der at visitere.²²

Anno 1604 blev Clans Urne af med Saltens Len.

Eodem Anno kom Hertvig Bille [til Billeskov] til Nordlanden, og havde han i Forlening af Kongelig Maist. Helleland, Salten, Senjen, Lofodt og Vesteraar samt Trumsund og Andenes,²³

Anno 1605 begyndtes den Brunsvigske Krig mellem Staden Brunsvig og Hertug Henrik, og var Konning Christian, den 4de Konning i Danmark af det Navn, for Brunsvig med, og kom hans Maist. hjem til Danmark igjen Anno 1606 Kyndelsmesse Aften.²⁴

Eodem Anno blev Grønland fundet af de Danske.²⁵

E. A. drog jeg med min Hustru, Guren Olufsdatter, neder til Kjøbenhavn, og komme vi hjem igjen Anno 1606 strax efter Paasken.

Anno 1606 blev atter Skibe udsendt til Grønland,²⁶

Anno 1607 var Konning Christian den 4de i England og talede med sin Svoger høibemeldte Konning Jacob og sin Syster, Dronning Anna, og kom, Gud ske Lov, lyksalig hjem igjen.²⁷

Eodem Anno fik Hertug Carolus i Sverige Sveriges Krone og hedder Kong Carolus.²⁸

E. A. døde hæderlig og høilærd M. Andreas Fossius, Superintendentens i Bergen.

E. A. var Brøggen i Bergen tilsluttet, saa at der maatte hverken kjøbes eller sælges fra Philippi Jacobi Tid og til S. Laurentii Tid.²⁹

Anno 1608 kom M. Anders Colling til Bergen og blev Biskop der sammested.³⁰

E. A. visiterede M. Isak (Superintendens i Throndhjem) Nordlanden.

Anno 1609 var Hertvig Bille her paa Rørestad.

Eodem Anno blev min Sav færdig, hvilken blev funderet Anno 1607.

Anno 1610 døde velbyrdige Peder Hanssøn, Laugmand i Nordland.

Eodem Anno korn velagt Hans Vrangal til Nordlanden og blev Laugmand.³¹

E. A. blev den unge Herre Christian hyldet i Opslo.³²

Anno 1611 begyndtes en heftig Feide imellem Sverige og Dannemark, imellem Konning Christian den 4, Konning [i] Norrige etc., og Konning Carl, Konning i Sverige, hvilken stod saa nær i II Aar.³³

Anno 1613 den 1 Januarii blev Fred besluttet imellem Sverig og Dannemark.

Anno 1612 Sancte Michaelis Dag kom jeg til Rødø med min Kvinde og Barn.³⁴

Eodem Anno den 3 Novembris tidlig om Morgenen døde hæderlig Hr. Peder Ellingsen, Sogneprest i Rødø.³⁵

E. A. den 15 9bris fik jeg Kald paa Rødø Gjæld.

E. A. den 23 Decembris fik jeg Stadfestelse (i Thrundhjem af Capitel og Sten Bille)³⁶ paa Rødø Gjæld.

E. A. maatte Folk ligge ifra Bergen for Sørøvere Skyld.

Anno 1613 i Januarii Maaned stod Daniel Staffens[ens] Brøllup i Thrundhjem.

Eodem Anno døde min Kvindes Fader, salig Oluf Siver-

søn paa lange Fredag og ligger begravet i Bodø Kirkegaard; Gud haver Sjælen.

E. A. døde H. Abel paa Laskestad i Maji Maaned.³⁷

E. A. døde Jens Trondssøn [Benkestok?] paa Hernes.

E. A. stod en Herredag i Skien.³⁸

E. A. døde Hr. Thorkil paa Gilleskaal.³⁹

E. A. døde Jens Durups Kvinde i Selver og ligger begravet i Rødø Kirke.⁴⁰

E. A. kom Claus Daa til Trundhjems Len og Stift.⁴¹

Anno 1614 kom jeg først til Renten i Rødø Prestegjæld.⁴²

Eodem Anno kom Hertvig Billes Frue, F. Anna Kaas, hid til Nordland.

E. A. Domin. tertia Advent, stod Jens Durops Brøllup her i Rødø med min Syster Sisilie Madsdotter.

Anno 1617 i Julii Maaned⁴³ døde hæderlige og høilærde Mand M. Isak, Superintendent i Thrundhjem, som var Biskop der i 20 Aar, hvis Sjæl Gud haver.

Anno 1618 blev M. Anders Arrebog Bisp i Thrundhjem.⁴⁴

Eodem Anno grasserede en heftige Pestilentse i Bergen, i hvilken forgiftige Syge hendøde mange Menniske, baade rige og fattige. Disligeste døde der mange her i Nordland, som var paa Helgeland, Salten, Lofoden etc.⁴⁵

E. A. blev og Thrundhjems By befængt med samme Syge.

E. A. drog velb. Hertvig Bille til Dannemark i Junii Maaned med sin Frue og Barn.

E. A. kom velb. Frants Kaas og hans velb. Frue, Anna Hundermark, til Nordland i Augusti Maaned.⁴⁶

E. A. blev hans velb. Søn Claus født og blev christnet den 6 Septembris i Bodø Kirke, og var disse Fadder: Laugmanden Jørgen Henrikson, H. Mauritz i Rødø, Anders Kane [ell. Kare?], Foged i Lofoden, H. Arne, Pastor til Steien, Jens Durup i Selver.⁴⁷

E. A. slog Samuel Pedersøn Ulrik Skrædder ihjel af en stor Ulykke.

Anno 1619 visiterede M. Anders Arreboge her i Nordland og Finmarken.

Eodem Anno stod en Herredag i Skien.⁴⁸

E. A. kom Knud Gyldenstjerne til Bergenhuus.⁴⁹

E. A. visiterede velb. Frants Kaas paa Helgeland.

E. A. hente Laugmanden Jorgen Henrikssen sin Brud

Karene Pedersdottter fra Dannemark.

E. A. gjorde Hr. Jonas Pederssen sit Brøllup i Bergen med Jens Michilborgs Dotter, Anna Jensdotter.⁵⁰

E. A. gik Pestilentsen i Thrundhjem, og døde Elling Jørgensens Børn.⁵¹

E. A. den 25 Novembris blev III mine Folk her strax med Rødøen, og den femte Dreng slap, dog med stor Nød.

E. A. blev Peter Jacobsøn Foged over Helgeland.⁵²

Anno 1620 var jeg og min Kvinde og min Datter Kirstine i Bergen.

Eodem Anno drog Fru Anna Hundermark til Dannemark.

Anno 1621 kom hun hjem fra Dannemark om Vaaren.

Eodem Anno angik den hastige Feide i Tydskland mellem Keiseren og Kongen af Behmen, hvorhen vor naadig Herre, Konning Christian, var med et stort Antal Folk med mange andre kostelige Førster.⁵³

E. A. drog velb. Frants Kaas, hans velb. Frue og Søn til Dannemark om S. Hans Baptist Tid.

E. A. døde hæderlig og vellærd Hr. Hans Olufsen, Pastor paa Bodø, paa Allehelgens Aften.

E. A. blev Hr. Søfren Hvid, Pastor til Gilleskaal, afsat med sit prestelige Embede, for han [halucinerede?] paa Alterens Sacramente i Gilleskaal Kirke.⁵⁴

E. A. blev mange Jagter i Finmarken, og en Part bleve fordrevne til Rysland.

E. A. blev Hr. Staffen Hanssen kaldet til Sogneprest i Gilleskaal Prestegjæld.⁵⁵

In nomine Jesu.

Anno 1622 om Vaaren kom velb. Frants Kaas med Frue og Barn fra Dannemark igjen i Maji Maaned.

Eodem Anno i Julii Maaned drog velb. Frants Kaas til Bergen med sin Frue og Son. — Item Lagmanden Jørgen Henrikson.

E. A. 21 Julii stod en Herredag i Bergen for ganske Norriges Indbyggere, og var kongelig Maist. Christianus 4 der personlig tilstede, item kong. Maist. Son, Hertug Christianus 5.⁵⁶

E. A. i samme Herredag blev M. Anders Arrebog, Superintendent over Thrundhjems Stift, afsat fra sit bispelige Embede.

E. A. fik jeg, Mauritz Madsøn, kongl. Maist. Bevilling paa Rødø Kirkes Rente, som mig var frafalden i ti samfælde Aar.

E. A. lod jeg bygge en ny Jagt i Bejeren.

E. A. døde Peder Dufue i Bergen.⁵⁷

E. A. registerede velb. Frants Kaas og velb. Tage Tott efter Borgemester og Raad i Thrundhjem efter Kongl. Maist. Befalning.⁵⁸

E. A. var stor Trang for Salt, saa at en Tn. Salt kostede i Bergen X slette Daler.

Anno 1623 kom M. Peder Skellerup til Thrundhjem Biskopsdom om Vaaren.⁵⁹

Eodem Anno paa Palmesøndag, som var den 6 Aprilis, blev Bergen By i Norge ynkeligen afbrændt.⁶⁰

E. A. visiterede M. Peder her i Nordland.

E. A. kom to Galleier til Nordland, ganske vel munterede til Krigsbrug.⁶¹

Anno 1624 gjorde de Svenske et Opløb mod de Danske, saa at de Svenske med en stor Magt vilde pludseligen indfalde i Dannemark og ikke vilde give de Danske 6 Dages Frist, men Gud forhindrede deres Anslag dengang.⁶²

Eodem Anno var der to oprørerske Mennisker ved Navn

Jens Grøn⁶³ og Jacob Lund, som opsætte Almuen i Nordland i mod velb. Frants Kaas og hans Fogeder, hvilke dog blev stillet igjen, og Jens Grøn styrte sin Hals itu i den Aas ved Mjelde i Bodø Fjerding i Saltens Len.

E. A. blev nogle hundrede Prester med Kvinder og Børn forjagede af Behmen.

Anno 1625 er Konning Christian udvalgt til en General-øverst imod Keiseren og Pavens Magt.⁶⁴

Eodem Anno stod en Herredag i Thrundhjem, der var Commissarier: Jens Juel, Hr. Jens Sparre, Claus Daa, Jens Bjelke, Cancellen, velb. Frants Kaas, Hans Kønnich paa Vaarøhuus.⁶⁵

E. A. stod velb. Hans Kønnichs⁶⁶ Brøllup paa Bodø Gaard den 4 Septembris med erlig og velb. Fru Ellene Hundermark.

E. A. var Johan Vellings⁶⁷ Skib her hos mig i Rødø.

E. A. var en heftig Pestilentse i Dannemark og besynderlig i Kjøbenhavn.⁶⁸

E. A. var en ganske vaad Sommer og Høst, saa Kornet og Gieret (?) blev mesteparten fordærvet.⁶⁹

Anno 1626 blev Oluf Michilborg Foged i Lofoden.⁷⁰

Eodem Anno 24 [Maji] døde hans Moder, Hustru Appelone Madsdotter, som ligger i Lurø Kirke og blev begravet paa Pintsedag 1626.

Anno 1626 tre Uger og en Dag derefter i samme Aar døde hans Fader, Jens Michilborg, forrige Foged over Helgeland, som var den 16 Junii, og ligger begravet i Lurø Kirke.

Eodem Anno blev Thollo Benkestok ihjelslagen paa Fore i Melø Fjerding af en hans Grande ved Navn Rasmus Olufson med en Stang, som hør til en Vedslæde, den 10 Junii.⁷¹

E. A. S. Andreae Dag døde Trond Benkestok og blev begravet i Melø Kirke Dominica adventus samme Aar.⁷²

E. A. døde Hertvig Hanssøn i Sevaag.⁷³

E. A. sprang Möns Nielsøn, Christen Jensøn, Foged i

Salten,⁷⁴ hans Tjenere, ud for en Bakke paa Leganger i Gilleskaal Sogn og døde deraf.

E. A. var en Dyrtid i Bergen, saa at I Rigsdaler kostede II W. [Vog?] Rundfisk, I Tne. Meel V W. [Vog?] Rundfisk, I Tn. Salt III slette Daler.

Anno 1626 om Vaaren ascensionis domini var M. Peder Skelderup i Visitats i Nordland.

Eodem Anno bygde jeg et Kirketaarn i Rødø og forlængde Kirken og lagde Tag af savne Bord paa hende.

E. A. stod endda den skrækkelige Krig i Tydskland,⁷⁵ og vare alle Locenterne (?) tilslutter, at der kunde ingen Tilføring komme op i Landet.

E. A. døde Hr. Christoffer paa Langenes; item Hr. Jens Knudsøn, min Capellan her i Rødø, 8 Dage for S. Hans Bapt. Dag.⁷⁶

E. A. døde Margrete i Løfø og ligger begravet i Luro Kirkegaard.

Anno 1627 den 16 Januarii blev Oluf Engelbretson i Messø paa Ommenesvig i Melø Fjording, der Klokken var Slet.

Eodem Anno døde Elling Jørgensøns Kvinde, Gertrud Olufsdotter, om Vaaren paa Reisen fra Bergen.

E. A. solgte jeg Laurits Jacobson min store Jagt.

E. A. drog Fru Anna Hundermark til Dannemark med sin Dotter, Jomfru Berte, og Matthias Holf, Foged i Senjen,⁷⁷ og kom hjem senest i Julen 1629 (?).

E. A. døde Laugmandens Hustru paa Steien, Karene Pedersdotter, og ligger begravet i Stegens Kirke; dette skede paa Barselseng.

Samme Aar kom Hr. Christen Michelsen til mig i Tjeneste for en Capellan S. Olai Dag.

Eodem Anno røvede Krigsfolkene Julland, som kaldes Krabater [dvs: Kroater],

E. A., der Høsten stod bedst, indtog Keiserens Krigsfolk

Lante Holsten og Julland. Krigsöverst Tilli, Herzug Jørgen og Grev von Slich.⁷⁸

Samme Aar brød Prinsen sit Been sønder, idet han flyde af Julland for Fienderne, og kom paa en Kalkeskude til Norge.⁷⁹

Eodem Anno døde Laurits Jacobson i Thrundhjem.

Anno 1628 indtog Keiserens Folk mange Stæder i Tydskland, men Straalsund med Kongens Hjælp af Dannemark og Kongens af Sverige (hvilke begge Konger vare der personlige tilstede) sloge Keiserens Folk af nogle Storme, saa at den Mansfelder maatte drage af med Skamme.⁸⁰

Anno 1629 blev Freden sluttet mellem Keiseren og Kongningen af Dannemark, og indtog Kongen Jutland og Lante Holsten.⁸¹

Eodem Anno visiterede M. Peder Skelderup nu her i Nordland, og var hans to Sønner med hannem, Jørgen og Niels.⁸²

Samme Tid blev Hr. Oluf Larson, Capellan paa Alstadhaug, afsat.⁸³

E. A. stod Oluf Michilborgs Brøllup med Adeluse, Hr. Christians Dotter i Brønø.⁸⁴

Anno 1633 fik jeg den store Skade i Stensund,⁸⁵ hvor jeg miste min Jagt og Fisk, og for fra Bergen igjen paa en Baad og kom ikke hjem førend 14 Dage for Juul i samme Aar.

Anno 1634 købte jeg mig en ny Jagt af Christen Lund.

Anno 1638 døde min Kjøbmand, Jochim Riche, i Bergen paa Bryggen, og 1639 var Skafferen der selv i Bergen ved Navn Frants Skanke.

Anno 1635 drog velbyrdig Frants Kaas til Dannemark, og der han kom fra Dannemark igjen og til Bergen, døde han i Bergen Anno [1638], saa her var ingen residerende Landsherre i Nordland fra S. Hans Baptist 1635 og til Anno 1639 14 Dage for Juul.

Anno 1639 kom velbyrdige Knud Stensøn til Bodø Gaard III Dage for Juleaften.⁸⁶

[Paa et andet Sted staaer:] Anno 1639 blev jeg (uværdig)
Provst over Helgelands Provsti.⁸⁷

Hermed ende disse Optegnelser. Paa et andet Sted, hvor Nedskriverens, Mauritz Madssøn Raschs, Svingersøn ogsaa har gjort nogle faa Antegnelser, berettes, at han døde den 7de April 1648.

I Henseende til den forhen omtalte Fortegnelse paa Raschs Børn fortjener det at bemærkes, at han, idet han angiver deres Fødselstid, oftere anfører, om det da var Flod eller Fjære, stundom ogsaa sætter deres Fødselstid i Forbindelse med Maanens Stilling o. desl. Saaledes siger han om en Datter, som døde spæd: „var der halvfalden Sø, der hun blev født, og Fjære Sø, der hun blev død i Herren." Idet han taler om en anden Datters Fødsel, hedder det: „og begyndte Søen noget lidet at falde den 3 Dag efter den ny Maaned, og var samme Dag et saare deiligt Veir," Ved en tredie Datters Fødsel bemærker han, at det var „saa nær Flod Sø," og at hun er født under Vegtens Tegn, Om en fjerde Datter siger han, at det, da hun blev født, var „halv Flod Sø, der Maanen var i Fiskens Tegen;" og om en Søn, at det ved hans Fødsel var Fjære Sø. Om flere af hans Børn anføres derimod intet saadant. Hensigten deraf kan ikke have været nærmere at bestemme Tiden, da Klokkeslet overalt angives. Maaske ligger nogen Overtro til Grund derfor. Denne Mening synes idetmindste derved at bestyrkes, at paa et andet Sted følgende findes skrevet med samme Haand:⁸⁸

Nogle ulyksalige Dage, som man skal ikke lade sig aarelade, koppesætte eller tage nogen Lægedom paa:

- 1) Den 17 og den sidste Dag Januarii.
- 2) Den 23 og den sidste Dag Februarii.
- 3) Den 3 Dag i April Maaned.
- 4) Den 7 og 23 Dag Maji.
- 5) Den 3 Dag Junii.
- 6) Den 3 Dag og 25 Julii.
- 7) Den 25 Dag Augusti.
- 8) Den 3 og 29 Septembris.
- 9) Den 21 Dag Octobris.

Anmerkninger.

1) Der findes nu intet Sogn af dette Navn i noget af de tre nordiske Riger; Stedet har vel ligget i Nørrehalland, hvor Stedsnavnet Bjørkeris endnu forekommer, og kan maaske være Capellangaardens Navn.

2) Om M. Hans Sascerides og Dr. Anders Krag se Worms Lex. ov. lærde Mænd, I, 543—44; II, 313-14; Nyerups og Krafts Literaturlex. S. 319, 521.

3) Hvad her berettes om hans Liv fra Ankomsten til Sverige indtil Afreisen fra Oslo, fortæller han paa et andet Sted saaledes:

Anno 1594 kom jeg til Sverige og tjente en Grevinde ved Navn Ebbe, Grevinde til Radsborg, Frue til Grefsnæs og Kegleholm, denne Grevinde tjente jeg 1 Aar; samme Aar blev Kong Sigismundus kronet til Konge i Sverige, og Kong Johan, hans Fader, blev begravet samme Tid i Upsale Domkirke, saa at jeg var der baade i Kroningen og Begravelsen; og tjente jeg denne Grevinde for en Skolemester til hendes Børnebørn, som var IIII Jomfruer, hvilke Jomfruer var Hr. Mauritz Gribes Døtre; denne Hr. Mauritz Grib var Kong Johans Krigsoverst.

Anno 1595 kom jeg til Opslo til Borgemester Erik Olufson (Sinaasvend),* som var min nær Slægt; der var jeg Choral saa nær et Aar.

4) Fru Ebba Monsdatter Liljehök, Grevinde til Rasborg, Friherinde til Grefsnæs, Frue til Kegleholm (kors 1610), var Enke efter Sten Eriksen Lejonhufvud til Loholm, Greve til Rasborg (kors 1568); deres Datter Edele Lejonhufvud var gift med Maurits Birgersen Grip, Friherre til Vines, hvis fire her nævnte Døtre vare Birgitte, Ebba, Margrete og Sidonia Grip; Familien eiede Gods i Norge; se Budstikken,

* 1591 var han Byfoged i Oslo, da han 22 Juli fik Kronens Part af Korntienden af Stange Sogn paa Hedemarken; hans Løn var kun 12 Dlr. (N. Registre). Som Borgemester fik han 6 Mai 1595 Statholder Axel Gyldenstjernes Brev (confirm, af Kongen 27 Febr. 1596) paa at holde Viinkjælder i Oslo tilligemed Raadmændene Michel Fontin og Niels Christensen (N. Reg). 1611 vilde han og 5 Raadmænd opsiges deres Bestillinger paa Grund af sammes Besværlighed, men bleve ved Kongebrev af 19 Febr. paalagte at forblive i deres Embeder. 1612 var han endnu Borgemester her, men var død 1614 (N. Tegnelser). Jfr. Schlegels Saml. zur Dan. Geschichte I, 1, 92. Hans Familieforhold til Maurits Rasch kjendes ei.

4de Aarg. S. 759 — 60 og Job. Messenii Theatrum nobilitatis Svecanæ S. 51, 54; Biogr. Lexicon öfver namnkun. Svenska Män, V, 204—5; VII, 337 — 39; Norske Saml. 4to I. Reg.

5) Saavel Johan d. 3dies Begravelse som Sigismunds Kroning foregik i Februar 1594, skjønt Kong Johan allerede var død i Novbr. 15 92; Begravelsen udsattes nemlig til Sigismunds Ankomst fra Polen.

6) Hr. Peder Madsen Morsing (Morsianus), Rector i Oslo til 1584, da han blev Slotsprest paa Agershuus; han var 1595 igjen Rector, formodentlig kun i Vacancen efter Jacob Wolf; se Budstikken, 3die Aarg. 331; B. Svendsen, Oplysninger om Kirkerne i Christiania Stiftsprovsti S. 20, Sp. 1. 19 Juli 1593 fik han et Præbende i Hammers Capitel efter afg. Mogens Baardsen (Rosensværd), og 12 Novbr. 1599 et Cannikedom i Oslo Domkirke efter sin Formand som Slotsprest Hr. Hans Severinsson, (N. Registre i Rigsarch).

7) D. e. Hans Olufsen (Sophius?), Sogneprest til Bodø, der døde 1621 (se ovenfor ved dette Aar). Han nævnes ikke hos Erlandsen (Efterretn. om Geistligheden i Tromsø Stift S. 114) eller snarere sammenblandes han der med en følgende Sogneprest sammesteds (Efterinanden?) med samme For- og Fadersnavn, Mag. Hans Olufsen eller Olsen (Blix) (f. 1596, f 1668), idet den l.e. nævnte Sogneprest Hans Olufsen, der var her 1618, maa være den ældre af dette Navn og ei den yngre, der tidligst kan være kommen hid 1621.

8) Hverken Hr. Jørgen (15 . .—1595) eller Hr. Maurits Madsen Rasch nævnes hos Erlandsen l. c. S. 118 blandt Capellanerne til Bodø, skjønt den sidstes Stilling som saadan omtales ibid. S. 50 (hvor Rødø i 5te Linie franeden er en Trykfeil for Bodø). Maurits Rasch maa have været personel Capellan i Bodø 1595—97 og residerende Capellan ved Rørstad Kirke 97 —1612 (se ovenfor ved 1597 og følg.-Aar). Han opføres ei heller hos Erlandsen l. c. 120 blandt Presterne paa Rørstad (nu Folden).

9) Om M. Hans Mogensen, Biskop i Throndhjem (f 30 Novbr. 1595), se Erlandsens Efterretninger om d. Throndhj. Geistlighed, S. 17 — 18; Slanges Chr. I Vs Hist, 117.

10) Om M. Anders Foss, Biskop i Bergen, se Worms Lex. ov. lærde Mænd I, 315; III, 220; Nyerups og Krafts Literaturlex. 174; Slanges Chr. I Vs Historie, Reg.; Hattings Prestehistorie for Bergens Stift, 8vo S. 74 — 75.; Bergens Beskr. af Sagen og Foss. S. 657; N. Saml. 8vo I. Naar han paa de to sidste Steder siges død 1606, er

dette urigtigt, og naar han sammesteds gives Fadersnavnet Michelsen, da er dette nok kun en Sammenblanding med Eftermanden Anders Michelsen Kolding; se ovenfor ved 1607 og 1608. De citerede Kilder angive deels 82 deels 1583 som det Aar, han blev Biskop i Bergen; Kongens Stadfestelse af hans Valg er dateret 12 Juni 1583. 18 Decbr. 1584 fik han Brev paa Trinitatis Præbende i Bergens Domkirke. (N. Reg.)

11) Om M. Isak Grønbek se Erlandsen, Thronhj. Geistlighed, 18—19; Slange l. c. Reg. Han udnævntes 15 Septbr. 1596 til Biskop. Da han 1606 paa Grund af Svagelighed søgte Afsked, blev fra førstkommende Paaske som Pension tilstaaet ham Ledingens Cannike-Prestegjeld, der da var ledigt, og som nn skulde bestyres af en Capellan (Kongebrev af 30 Aug. 1606). Da han imidlertid senere blev bedre, anmodedes han vedKongebr. af 16 Marts 1607 om at vedblive i sin Bestilling. Ved Brev af 28 Mai 1616 blev han forskaanet for at drage paa Visitats til Finmarken (N^o. Reg. og Tegn). Jfr. ovenfor ved Aarene 1598, 1600, 1608, 1617.

12) Peder Hansen Schønnebøl til Bjertnes var Lagmand paa Stegen allerede 1594 og døde som saadan 1610 (ikke i 609); se om ham ovenfor ved 1610; N. Saml. 4to I, V, Regist.; Budstik. 5te Aargang, 794.

13) Ved denne Ildebrand blev næsten hele Staden lagt øde. Kraft i Norges Beskr. V, 316 henfører Branden efter Slanges Chr. Ws Hist. S, 151 til 1599, men at dette er urigtigt sees saavel af denne Notits som af et Kongebrev af 9 Febr. 1599 i Norske Reg. og N. Magasin I. 144.

14) Claus Eriksen Urne til Hindemad i Fyn døde ugift (Danske Atlas VI, 804). 1 August 1598 blev han, fra Michelsdag s. A. at regne, forlenet med disse 4 Lene mod en aarlig Afgift af 500 Daler til Kongen, 400 Daler til Ulrik Sandberg til Kvelstrup, der før havde Senjen Len, og 300 Daler til Lave Urne til Selleberg, der havde Tromsø Len. Under samme Dato fik han en Instruction om nøie at paasee, at ikke Svenskerne eller Russerne opkrævede Skat af Finnerne i hans Lene, hvilket de i nogen Tid uhindret havde gjort, da Lensmændene hidindtil kun lidet havde opholdt sig i Nordlandene; han skal nu stadig residere der og førstkommende Vinter besøge Finnebyerne (N. Registre i Rigsarch.; Slanges Chr. IVs Historie 139 jfr. 79—80 og ovenfor ved 1604).

15) Om Kongens Reise se Slanges Chr. IVs Historie, S. 150; M. Hofnagels Bergenske Krønike i Snhms (gamle) Saml. t. d. Danske Hist. 1 29—33; Sigvart Grubbes Latinske Dagbog i Brings Saml. af Handlingar til Svenska Hist. III, 25—69, der er oversat i O. Wolffs Journal for Politik etc. 1808. Decbr, S. 26 9—300.

16) Det er Hr. Michel Olufsen, Sogneprest til Stegen, se Erlandsen I. c. 110.

17) Om denne Pest se Slanges Chr. IVs Historie S. 155, 162; Krafts Norges Beskr. IV, 285; V, 316; Hofnagels Bergenske Krønike i Suhms (gl.) Saml. 133; Cold, Lægevæsenet und. Chr. IV, S. 146.

18) Herom jfr. Slange, I. c. 162, 172., 179.

19) I Anledning af de Svenske Fordringer (jfr. Slange I. c. 163—68 og ovenfor under Claus Urne, No. 14). Om Niels Krag til Agerkrog (og Trudsholm), da kongelig Secretair, se Personalierne i hans Ligprædiken af Jac. Matthiesen (Aarhus 1651. 4.), hvilken Ligprædiken af Universitets-Bibliotheket i Christiania. I den korte Biographie af ham i Hofmans Efterretn. om Danske Adelsmænd, I, 185 — 86, omtales ikke denne Reise til Nordlandene. Se ogs. D. Atlas IV, V. Reg. Om Oluf Pedersen (Maaneskjold eller Krumme) til Refsland og Ristenes se N. Saml. 4to I, 259, 379, 381. 10 October 1601 blev han forlenet med Vardøhus Len, fra 1 Mai s. A. at regne, og havde samme Len til sin Død 1608 (før 1 Juni). Saavel i Lensbrevet som i andre Kongebreve i N. Reg. paalægges det ham at gjøre alvorlig Modstand mod Svenskernes og Russernes Fordringer paa Skat af de Norske Finner etc. Jfr. Schlegels Sami. zür Dan. Geschichte I, 1. 91—92.

20) D. e. Tromsø. Det maa være den hos Erlandsen S. 183 nævnte Jens Melchiorssøn.

21) Om denne Pest se Slange I. c. 172, 187; Cold, Lægevæsenet und. Chr. IV, 146 -47.

2 2) Ovennævnte Peder Hansen Schønnebøll. (Se No. 12).

23) Hartvig Knudsen Bilde til Bildeskov i Fyen og Møllerup og Damsgaard i Jylland (D. Atlas IV, V, Regist.) forlenedes 26 Mai 1604 med alle de Nordlandske Lene mod 2050 Dir. aarlig Afgift. Han havde disse Lene til 1618. Ved Kongebreve af 21 Juli 1604 blev det ham paalagt at opføre sig en passende Bygning paa Hardnes i Saltens Len og Bønderne der i Lenet at skaffe ham Tømmer der-til og siden gjøre Ægt og Arbeide til Gaarden. Paa hans Forestil-

ling blev det ved Kongebr. af 30 Marta 1605 tilladt ham at opføre Bygning og tage Residents paa Bodøgaard, der laa beleiligere, (N. Registre og Tegn. jfr. Krafts Norges Beskr. VI, 336—37, 341). Ogsaa i hans Tid og Len gjorde Svenskerne og Russerne Fordring paa Skat af Finnerne, hvorom flere Kongebreve findes i N. Reg. og Teg. Slange, l. c. 272 — 73. Hans Frue var Anne Kaas af Mur-Kaaserne, Datter af Niels Kaas til Damsgaard (ikke af Hartvig Kaas til Møllerup, der var hendes Farbroder) og Fru Karen Nielsdatter Friis (af Skak-tavl-Friserne). Naar Niels Kaas's Hustru ogsaa kaldes Anne Kaas og Karen Bilde, da er dette udentvivel urigtigt; dog har han maaske ogsaa været gift med Anne Bertelsdatter (af Hørbyslægten). Jfr. Justitiarius Bergs Samlinger i Rigsarchivet, Hofmans Etterretn, om D. Adelsmd. I, III og ovenfor ved Aarene 1614 og 1618.

24) Slange l. c. 223-25. Chr. IV's Søster Elisabeth var gift med Hertug Henrik Julius af Brunsvig (Königsfeldts Geneal. Tabeller).

25) Slange l. c. 217—18.

26) Slange, 230 jfr. 235. I denne Anledning blev ved Kongebrev af 1 April 1606 paabudt Halvskat over hele Norge (N. Reg).

27) Denne Reise foregik ikke 1607 men 1606, Slange 231 — 32; N. Reg.

28) Han blev nemlig kronet i Upsala 15 Marts dette Aar (Königsfeldts Geneal. Tab).

29) I Anledning af Tydskernes Opsætsighed; jfr. Slange 236.

30) Anders Michelsen Kolding udnævntes til Biskop 22 Januar 1608 (N. Reg). Se forresten Slange l. c. 240—41; Worms Lex. I, 186; Nyerups og Krafts do. 102; Hattings Bergenske Prestehist 8vo 75—76.

31) Hans Wrangel blev 21 Juni 1610 udnævnt til Lagmand paa Stegen (N. Tegn.), hvor han døde 1616 før 5 Octbr. (N. Reg). Han er udentvivel Morfader til Digterinden Dorothea Engelbrechtsdatter.

32) 15 Juli, Slange l. c. 267—68.

33) Den saakaldte Kalmarkrig.

34) Formodentlig kun for at bestyre Kaldet i Hr. Peder Ellingsens Svaghed, siden han først kaldtes til Sogneprest 15 Novbr. samme Aar, efter Hr. Peders Død.

35) Paa et andet Sted staaer:

Anno 1580 den 17 Mai døde s. M. Elling Pedersen, Cannik i Thrunderhjem og Pastor i Rødø paa Helgeland. — Dette er Fader og Søn, hvorfor de hos Erlandsen, Tromsø Geistligh. 50, altsaa skulde opføres i modsat Orden. M. Elling Pedersen var allerede Prest her 1566, da han 3 Novbr. fik Brev paa Rødø Kirkes Rente og Indkomst, som Kirkeværgen hidtil havde oppebaaret; dog skulde han holde Kirken ved god Hævd. (N. Reg.) — Hr. Peder Ellingsen fik 6 Juni 1582 Brev paa samme Rente med samme Vilkaar; Kaldet var nemlig ringe og, da det laa i Alfarvei, udsat for Gjæsteri (N. Reg.). Naar han, som Erlandsen siger, allerede blev kaldet 15 76, maa enten Faderen have opladt ham Kaldet, eller han er kun bleven dennes Medtjener cum spe succedendi. Erlandsen giver dem, uvist med hvad Ret, Familienavnet Oxe. — De have vistnok begge studeret i Rostock, da det udentvivel er dem, der nævnes i N. Saml. 8vo I, 84 — 85.

36) D. e. den ulykkelige Sten Bilde til Bildesholm, Lensmand i Thrunderhjem 1601 — 13, om hvem forøvrigt se N. Saml. 4to I, III, Reg.; N. Saml. 8vo I, II, Reg.; Becker og Richardt, Prospecter af D. Herregaarde, Dragsholm.

37) D. e. Hr. Abel Michelsen, Sogneprest til Stegen. Han havde en Tidlang 30 Daler aarlig af Lødingens Tiende, hvilket ophørte ved Kongebrev af 30 Marts 1605 (N. Tegnelser). Han var maaske en Søn af Formanden, den ovenfor ved 1599 omtalte Michel Olufsen; Erlandsen l. c. 110 kalder ham Abel Broch.

38) Slange l. c. 349, 353-55.

39) Hr. Thorkil Taraldsen, Erlandsen l. c. 123. Formodentlig den, der nævnes blandt de studerende i Rostock 1561 i N. Saml. 8vo I, 85.

40) Jfr. ovenfor ved 1614 og 1618.

41) Claus Daa til Ravnstrup var forlenet med Thrunderhjems Len, Jæmteland, Herjedalen og Romsdalen fra 1613 til 1620 (Lensbreve af 1 Mai 1613, N. Reg.) 1615 fik han ogsaa Reinskloster i Forlening (ibid). Han var født 1579 og døde 1641 som Ridder, Danm. Riges Raad og Admiral, se Hans Michelsens Ligpræd. ov. ham og hans Frue, Ingeborg Valdemarsdatter Parsberg, (Kbhvn. 1641. 4.), der findes paa Universitetsbibliotheket; N. Saml. 4to I, III, 8vo I, Reg.; Slange l. c. Reg.; jfr. B. Moes Tidsskrift for Pers. Hist. II, 1 78-79; D. Atlas III, V, Reg; Becker og Richardt, Prospecter af

D. Herregaarde, Ravnstrup, Borreby, Holraegaard, Dragsholm ogoventor ved Aaret 1625.

42) Herom findes intet i N. Reg. og Tegn., hvorimod et Kongebrev af 29 Juli 1622 tilstaaer Hr. Maurits Madssen Hallandsfar Rødo Kirkes Rente efter Almuens Ansøgning paa Grund af Besværligheden med de mange Reisende; han fik den ellers paa samme Betingelse som Formanden, at holde Kirken vel vedlige; se ovenfor ved 1622.

43) Erlandsens Thronhj. Geistlighed angiver hans Dødsdag til 27 Juni.

44) Se hans Levnet af H. Rørdam, jfr. ovenfor ved Aarene 1619 og 1622; Maurits Raschs Beretning, at Visitatsen i Nordlandene og Finmarken foregik 1619 bekræftes ved Arreboes Brev l. c. II, 295, skjønt Rørdam, just støttende sig til dette Brev, angiver Aaret 1618, *ibid.* I, 88—89.

45) Jfr. under 1619; se forøvrigt Slange, 420—21, 427; Krafts Norges Beskr. IV, 285; Cold, Lægevæsenet und. Chr. IV, 147—48 og de der citerede Kilder.

46) Frants Hermansen Kaas (af Muur-Kaaserne) var kjødelig Fætter af ovennævnte Hartvig Bildes Frue, Anne Nielsdatter Kaas. Han skrives til Skovgaard 1618, senere til Indyr i Salten og Gjerdrup i Sjælland; fra 24 Juni 1618 (Lensbrev af 29 Marts s. A.) fik han de Nordlandske Lene mod en aarlig Afgift af 3050 Daler og beholdt dem til sin Død 1638; se N. Reg.; Hofm. Efterr. om D. Adelsm. I; D. Atl. III; Slange, l. c. 837; Krafts Norges Beskr. VI, 331; Nicolaysen, N. Stiftelser III, Reg. og ovenfor ved Aarene 1619 — 22, 1624, 1625, 1627, 16 35. — Den ovennævnte Søn Claus faldt i en Trefning i Skaane 1657 som Oberstlieutenant, se Wielands lærde Tidende 1 727, 723. De to Døtre, Birgitte og Sophie, der ikke navngives hos Hofman eller Wieland, døde unge eller idetmindste ugifte (Uddrag af Fru Ide Grubbes Slægtebog paa Univ. Bibl., Msscr. No. 237, Fol).

47) Jørgen Henriksen (Staur eller Stafre), udnævntes til Lagmand paa Stegen efter Hans Wrrangel 5 Octobr. 1616 og var her til sin Død 1648; N. Reg.; N. Saml. 4to V, Reg; do. Svo I; Budstik. III, 827—28; se ovenfor ved Aarene 1619, 1622, 1627; hans der nævnte Hustru, Karen Pedersdatter, var hans anden Hustru og Datter af ovennævnte Peder Hansen Schønnebøll, Lagmand paa Stegen. — Anders Kare (saaledes skrives hans Navn (vistnok rigtigt) i N. Tegn.)

var Foged i Lofoten endnu 1626, men maa samme Aar være død ell. afgaaet, se ovenfor 1626. — Om Hr. Arne Olufsen, Sognepr. p. Stegen, se Erlandsen, Tromsø Geistl. 110—11.

48) Slange, 427.

49) Knud Henriksen Gyldenstjerne til Aagaard, født 1575, fik 1 Mai 1619 (Lensbrev af 22 Marts s. A., fornyet 30 April 1622) Bergenhuus Len (N. Reg.) og døde paa Bergenhuus 7 Febr. 1627, se Ligpr. ov. ham af Biskop Niels Paaske (Kbhvn. 1630. 4), der findes paa Univ. Bibl.; jfr. N. Saml. 4to VI, do. 8vo I; Slange, Reg.; D. Atl. IV, V.

50) Han havde været Faderens Capellan til Alstadhaug og blev dette Aar (1619) Sogneprest til Korskirken i Bergen, Erlandsen, 63 — 64 og de der citerede Kilder. Om Svigerfaderen se ovenfor ved 1626.

51) Jfr. ovenfor ved 1627.

52) Han var her endnu 1633 og var gift med Anna Jonsdatter (Langes utrykte Statscalendere i Rigsarch).

53) Slange, 454-66, 525-27; her sigtes formodentlig til Medet i Segeberg.

54) Erlandsen, l. c. 123; mon ikke altsaa Hr. Geble Christopher- sen skulde staae foran Hr. Thorkil Taraldsen?

55) Han maa være Søn af den ældre Hr. Hans Olufsen (Sophius?) i Bodø (se ovenfor ved 1595) og ikke, som Erlandsen p. 114 og 123 siger, af den yngre Hr. Hans Olufsen (Blix), thi naar denne er født 1596, kan hans Søn ikke blive indskreven ved Academiet 1618; og- saa hæves paa denne Maade Besynderligheden i, at Fader og Søn skulde have brugt forskjellige Familienavne. Hvis Slægtskabet forholdt sig som af Erlandsen anført, vikle desuden Hans Olufsen Blix's Søn, Hans Hansen Blix, Sogneprest i Manger, der var gift med Stephan Hansen Sophius's Datter Kirsten, altsaa have været gift med sin Bro- derdatter, men som bekjendt var Ægteskab mellem saa nær beslægtede dengang forbudt, ja man har vel neppe engang Exempel paa Dispensa- tion i denne Slægtskabsgrad i en saa tidlig Tid.

56) Slange, 474; N. Saml. 8vo I, 64—65.

57) Udentviwl den Peder Due, der 1615 var Foged i Søndfjord og boede paa Bro (nu Svanø, Krafts Norges Beskr. IV, 87 3), se Krigs- regnskaber i Rigsarch. 1607 laa han i Slotsloven paa Bergenhuus i

Lensmanden Niels Winds Fraværelse (N. Tegn). Han er udentvivel Fader til Caspar, Iver og Jacob Due, der adledes eller fik Fornyelse paa deres Adelskab 1641, 1646 og 1657, se D. Adelslex. I, 125—26. Idetmindste Caspar og Jacob kaldes undertiden med Fadersnavnet Pedersen; alle tre førte samme Vaaben (ogsaa Jacob ifølge hans Segl paa Documenter i Rigsarch.; Adelslex. kjender ei hans Vaaben), ligesom de alle i sin Tid vare ansatte som Officierer i Norge, Iver og Jacob i Bergens Stift, se Wielands lærde Tidender I 725, 696; Mscr. No. 237 Fol. paa Univ. Bibl.; N. Reg.; Jucls Tab. I. i Hofmans D. Adelsmd. II; N. Saml. 4to II, V; do. 8vo I, Reg. Caspar Due blev 21 December 1640 udnævnt til Oberstlieutenant ved det Bahusiske Regiment, (N. Reg.). Om Jacob Due se og Bech om Thronhjems Len i Morgenbl. for 13 Septbr. 1850. Hans Enke, Margrete Børgesdatter Juell fra Lungegaarden, blev siden gift med Major Jacob Bortwick (ikke Brockenhuus, som Hofman siger), en Engelsk Adelsmand. Jacob Due skal ikke have efterladt flere Børn end Datteren Blancheflor Sophie Due, gift 1) Major Wilhelm Coucheron, 2) Oberst Jørgen Otto Brockenhuus (Justitiarius Bergs Saml. jfr. ovenfor S. 138, No. 152). Peder Dues Datter var maaske den Dorthe Due, der var gift 1) Mag. Rasmus Assens, 2) Mag. Engelbrecht Jørgensen, Sogneprest til Domkirken i Bergen (Hattings Berg. Prestehist. 8vo 110—11).

58) I Anledning af Beskyldninger mod Oluf Skriver, Borgermester i Throndhjem, paalægges det dem vecl Kongebreve af 22 og 24 Marts 1622 at undersøge Forholdet og gjennemgaa Borgermesters og Raads og Kirkeværgernes Regnskaber i Throndhjem, og hvis nogen Urigtighed findes, da tiltale dem for Retten (N. Tegn). — Om Tage Thot Andersen til Duegede i Skaane, forlenet med Thronhjems Len, Jæmteland, Herjedalen og Romsdal 1620—27 (Lensbreve af 31 Marts 1620, fornyede 30 April 1622, N. Reg.), se Rørdam, And. Arreboes Levnet, Reg.; Slange, 767.

59) Se Erlandsen, Throndhj. Geistl. 20 og de der nævnte Kilder; jfr. nedenfor ved 1626, 1629; Slange, 474; udnævnt 8 Octbr. 1622 (N. Reg.). Samme Dag fik han Lødingens Prestegjæld ligesom Formændene; det skulde bestyres af 2 eller 3 Capellaner (ibid).

60) Sagen og Foss, Bergens Beskr. 84; Krafts Norges Beskr. IV, 285; N. Saml. 8vo I, 65.

61) Slange, l. c. 474.

62) Slange, l. c. 510—17.

- 63) Formodentlig den Jens Grøn, hvis Enke Maritte Povelsdatter levede i Lofoten 1626 (N. Tegn. s. A. Juli).
- 64) Slange, 521—23, 540 fg.
- 65) Ved Kongebreve af 27 Januar 1625 paabødes denne Herredag i Throndhjem 25 Juli s. A. (N. Tegn). — Ora Claus Daa og Frants Kaas se ovenfor ved 1613 og 1618; om Jens Juel, Jens Sparre og Jens Bjelke se N. Saml. 4to I—VI, Reg.; do. 8vo I, Reg; Becker og Richardt, D. Herregaarde, Sparresholm; (Holger Ovesens Ligprædiken over Jens Sparre og Hans Wandals over Jens Juel eies ikke af Univ. Bibl., men Uddrag af dem findes i Justitiarius Bergs Saml. i Rigsarch. Pakken „Biographica.") Slange l. c. Reg.; D. Atl. III, IV, V, Reg.; B. Moes Tidsskr. f. Pers. Hist. I, Reg.; Krafts Norges Beskr. I (Iste Udgave) S. 75 - 76, 1 36—37, 1 46, 152, 280, 669, 676; V, 27 2, 716, 732; Klüwers N. Mindesmærker, 87—88.
- 66) Han var en Skotsk Adelsmand og hans Navn egentlig John Konningham, hvilket Navn fordreies paa mange Maader, hvorfor D. Adelslex. optager Familien to Gange, se I, 294, 307. Han forlenedes 1619 (Lensbrev af 26 Marts) med Vardøhuus og Finmarkens Lene mod 300 Dalers aarlig Afgift og beholdt dem til 1651 (N. Reg). Se forresten om ham D. Atl. III, 9; Slange l. c. 217; N. Saml. 4to III, Reg; Rørdam Arreboes Levnet, I, 86. Hans Frue, Ellen Claudatter Ilundermark af Oxendrup i Fyen, var en Søster af ovennævnte Frants Kaas's Frue Anna Ilundermark og Enke efter Anders Hartvigsen Skram til Deiberglund (Wielands lærde Tidender 1727, 401). John Konningham havde ei Børn med hende, men efterlod en uægte Datter der var lyst i Kuld og Kjon (men ikke adlet), og som var gift med Hans Jensen Ørbek, Foged i Vardøhuus Len 1652, der havde Stridigheder om Arven efter hendes Fader med nogle Skotter, (se Indlæg i Rigsarch. 2 Octbr. 1652 og N. Saml 8vo I, 122—23).
- 67) Johan Veiding var endnu Handesmand i Bergen 1641, da han 8 Juli fik Pas paa Spanien (N. Reg).
- 68) Jfr. Cold, Lægevæsenet under Chr. IV, 148—49.
- 69) Jfr. N. Saml. 8vo I, 65.
- 70) 1633 var han ikke længer Foged her. Jfr. ovenfor ved 1619 og nedenfor ved 1629. Maaske den samme, der 16 25 var Foged og Tolder paa Nordmøre, se Topogr. Journal, 16de Hefte, S. 57.—Han er maaske en Sønneson af den Oluf M., der 1598 — 1602

var Borger i Flensborg og drev Handel paa Thronhjems Stift og Nordlandene (N. Reg).

71) Thollef Benkestok var Søn af Jon Thronsen Benkestok til Melløen og Birte Nielsdatter, en ufri Kvinde, der levede som Enke 1593-99 (Justitiar. Bergs Saml. jfr. N. Saml. 4to I, V, Reg).

72) Et andet Sted staaer: S. Andreæ Aften tidligen om Morgen døde etc. — Thron Benkestok var en Broder af nysnævnte Thollef Benkestok. Han eiede foruden Melløen ogsaa Hananger og Lunde paa Lister og var gift med 1) Anna Theiste, 2) Gertrud Peitersdatter, der overlevede ham og 21 Juni 1628 holdt Jordskifte og Husebytte paa Melløen med Svogeren Johan Benkestok (Jordskiftet i Rigsarch.; Justitiar. Bergs Saml.; Krafts Norges Beskr. III (2den Udgave) 346; VI, 298).

73) Seidvaag i Bodø Sogn?

74) Han kaldes Christen Knudsen i N. Reg. (1 Juli 1626).

75) Slange 565 fg.

76) Maa være Hr. Christopher Jacobsen, Erlandsen 205; Oplysningen der om hans Bopæl er altsaa urigtig; det er maaske ham, der studerede i Rostock 1601, N. Saml. 8vo I, 90. — Hverken Hr. Jens Knudsen eller den ved 1627 nævnte Hr. Christen Michelsen findes hos Erlandsen 55 blandt Capellanerne til Rødø.

77) Maa være Matthias Thorkelsen Holst, Foged her 1633, gift med Grete Jacobsdatter (Langes Statscalendere i Rigsarch.)

78) Slange 596—602. Med Hertug Jørgen menes Hertug Georg af Lüneburg.

79) Omtales ei af Slange, Holberg eller Schlegel.

80) Slange 628 — 35; Mansfeld maa vel være en Skrivfeil for Friedland ?

81) Slange 643, 651—76.

82) Erlandsen Thronhj. Geistlighed, 20, 74, 297.

83) Erlandsen, Tromsø Geistl. 62; Worms Lex. ov. lærde Mænd I, 590, III, 460. Mon ikke Søn af Laurits Nielsen, Sogneprest til Stordalen, om hvem se Erlandsen, Thronhj. Geistl. 332—33.

84) Her følger et aabent Rum af 1 1/2 Side til de følgende Aar. — Her Christian i Brønø maa være Christen Olsen hos Erlandsen S. 67;

Denne Oluf Mechelborg er maaske den samme som O. M. paa Edeon, der var gift med Anna Casparsclatter Schøller, se Søfren Hansens Ligpr. ov. Caspar Christophersen Schøller (Kbbvn. 1671. 4) Dedicationen.

85) Ved Indløbet til Sognefjorden.

86) Knud Steensen til Steensgaard blev ved Lensbrev af 26 Aug. 1638 forlenet med Salten, Senjen, Andenes og Tromsø Lene fra St. Hans Dag s. A. mod en aarlig Afgift af 1318 Rigsdaler (N. Reg). Se forresten N. Saml. 4to I, V, Reg.

87) Findes ei som saadan hos Erlandsen, Tromsø Geistl. 40.

88) Lignende Optegnelser, hvor Himmeltegnet etc. paa Fødsels-talen bemærkes, se Magazin til den Dan. Adels Hist. 55 fg., 71 fg. 93 fg. Det hidrører naturligviis af Troen paa Astrologien, der ved denne Tid og senere gjennem hele det 17 de Aarhundrede havde mange Tilhængere i Danmark. — De her opregnede Dage ere forskjellige fra Tygebrahesdagene, der kunne sees f. Ex. i Hofmans D. Adelsm. III, 30.— Da der hos Erlandsen, Tromsø Geistl. S. 50, kun findes lidet om Maurits Madsen Rasch, hidsættes samlet det vigtigste, af hvad hans ovenmeddelte Manuscript paa forskjellige Steder indeholder om ham. Han er født 1574 i Onsale Sogn i Fjære Hered (Nørrehalland), hvor Faderen, Mads Mortensen var Prest; Moderen hed Johanne Maurits-datter, begge døde i **Pesten 1602**. Familienavnet optog han efter Morfaderen, Maurits Jensen Rasch, Provst og Sognepr. til Tølo, Elfs-aker og Lindome i Halland. 1581 sattes han i Skole i Vardberg og 1585 i Helsingør, blev 1592 Student og var derpaa et Aars Tid Lærer for Hr. Maurits Grips 4 Døtre. 1594 (ikke 1595) kom han til Oslo, hvor han opholdt sig næsten et Aar og nogen Tid var „Choral." 1595 blev han personel Capellan til Bodø og ordineret i Bergen 1596; 1598 (ikke 1597) blev han residerende Capellan til Bodø (boede paa Rørstad), og kaldtes 1612 15 Novbr. til Sognepr. i Rødø, hvorhen han var kommen for at hjælpe Formanden, og fik 23 Decbr. s. A. Capitelets og Lensherrens Stadfestelse derpaa. 29 Juli 1622 fik han Kongens Bevilling paa Rødø Kirkes Rente, da han havde megen Besvær med Reisende. 1639 blev han Provst over Helgelands Provsti og døde 7 April 1648. Han var gift med Gudrun Olufsdatter, der endnu lovede 1620, en Datter af Oluf Siverson (f 1613) og maaske Søster af den oftere nævnte Gertrud Olufsdatter (f 1627), gift med Elling Jørgensen. Blandt flere Børn havde han 1 Søn og 4 Døtre, af hvilke idetmindste en var gift, en ved Navn Kirstine levede 1620 og en døde spæd.